

SYLABUS

DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2023–2026

(skrajne daty)

Rok akademicki 2025/2026

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	Językoznawstwo ogólne
Kod przedmiotu*	IC3/26
nazwa jednostki prowadzącej kierunek	IPiD /Kolegium Nauk Humanistycznych/ UR
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Zakład Lingwistyki Kulturowej i Komunikacji Społecznej
Kierunek studiów	Filologia polska
Poziom studiów	I stopnia
Profil	Profil ogólnoakademicki
Forma studiów	Studia stacjonarne
Rok i semestr/y studiów	III rok/ sem. 5
Rodzaj przedmiotu	Przedmiot kierunkowy
Język wykładowy	Język polski
Koordinator	dr hab. prof. UR Wioletta Kochmańska
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	dr hab. prof. UR Urszula Gajewska, dr hab. prof. UR Wioletta Kochmańska, dr hab. prof. UR Maria Krauz

* -opcjonalnie, zgodnie z ustaleniami w Jednostce

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	ZW – zaj. warszt.	Liczba pkt. ECTS
5	30								3

1.2. Sposób realizacji zajęć zajęcia w formie tradycyjnej zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość**1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, zaliczenie bez oceny)**

Wykład – zaliczenie bez oceny + E (zaliczenie z oceną)

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

Znajomość gramatyki opisowej i historycznej języka polskiego na poziomie studiów 1 stopnia (lata: 1 – 2, sem. 1 – 4).

Ogólna wiedza o znaczeniu języka dla człowieka posługującego się nim w świetle uwarunkowań kulturowych, socjologicznych oraz geopolitycznych.

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1 Cele przedmiotu

C ₁	Pojęcie języka jako systemu znaków służącego do porozumiewania się ludzi na tle innych systemów znakowych.
C ₂	Zapoznanie z budową i funkcjami systemu językowego
C ₃	Określenie wybranych problemów metodologicznych językoznawstwa (w tym np.: miejsce językoznawstwa wśród innych nauk, przegląd dyscyplin językoznawczych, językoznawstwo historyczne i typologiczne, problemy językoznawstwa kulturowego)

3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów kierunkowych ¹
EK_01	Student/-ka identyfikuje znak językowy pośród innych znaków i wskazuje istotne cechy języka, ma wiedzę o istotnych dla językoznawstwa pojęciach (język, mówienie).	K_Wo2
EK_02	Student/-ka opisuje kierunki badań językoznawczych i specyficzne dlań metodologie, wymienia funkcje języka i wypowiedzi.	K_Wo4
EK_03	Student/-ka wyprowadza wnioski o strukturze systemu językowego na podstawie realizacji systemu w postaci tekstu.	K_Uo1
EK_04	Student/-ka potrafi dobrać stosowną metodologię do badań języka na podstawie realizacji systemu w postaci tekstu w przypadku rekonstrukcji JOS, analiz strukturalnych, semantycznych, leksykalnych i fonologicznych.	K_Uo3
EK_05	Student/-ka ma świadomość znaczenia języka w życiu społeczeństwa nim mówiącego a jego/jej postrzeganiem jako osoby przez świat zewnętrzny	K_Ko3

3.3 Treści programowe

A. Problematyka wykładu

Treści merytoryczne
Językoznawstwo wśród innych nauk . Przegląd i charakterystyka dyscyplin językoznawczych. Językoznawstwo zewnętrzne i wewnętrzne, diachroniczne i synchroniczne.
Charakterystyka wybranych kierunków językoznawczych: strukturalizm, gramatyka transformacyjno-generatywna, kognitywizm, językoznawstwo konfrontatywne, wybrane dziedziny językoznawstwa zewnętrznego, pragmatyka językowa.
Język wśród innych znaków. Natura znaku językowego i jego wartość w kulturze.
Definicja języka.
Odmiany języka i kryteria ich wydzielenia.
Mówiona i pisana odmiana języka.
System a użycie systemu, granice systemu językowego. Funkcje języka i wypowiedzi.
Systemy językowe i ich charakterystyka: fonologiczny, morfologiczny, składniowy, stylistyczny.
Jednostki języka, kategorie językowe.
Język w kulturze: różne sposoby kategoryzacji świata, liczenia, kształtowania pojęć, kulturowe uwarun-

¹ W przypadku ścieżki kształcenia prowadzącej do uzyskania kwalifikacji nauczycielskich uwzględnić również efekty uczenia się ze standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

kowanie aktów mowy, uniwersalizm i relatywizm językowy. Językowy obraz świata.
Klasyfikacja języków świata – zróżnicowanie genetyczne, typologiczne, socjalne i terytorialne oraz geograficzne. Przegląd języków indoeuropejskich. Ewolucja języków.
Problemy językoznawstwa historycznego. Pojęcie zmiany językowej, źródła i przyczyny takich zmian. Metody badań diachronicznych. Pokrewieństwo językowe, problem prajęzyka.
Najnowsze zmiany w języku polskim.

B. Problematyka ćwiczeń audytoryjnych, konwersatoryjnych, laboratoryjnych, zajęć praktycznych

Treści merytoryczne
Nie dotyczy

3.4 Metody dydaktyczne

Np.:

Wykład: wykład problemowy, wykład z prezentacją multimedialną, metody kształcenia na odległość

Ćwiczenia: analiza tekstów z dyskusją, metoda projektów(projekt badawczy, wdrożeniowy, praktyczny), praca w grupach (rozwiązywanie zadań, dyskusja), gry dydaktyczne, metody kształcenia na odległość

Laboratorium: wykonywanie doświadczeń, projektowanie doświadczeń

Wykład problemowy, wykład z prezentacją multimedialną, wykład z dyskusją

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw, ...)
EK_01, EK_02, EK_03, EK_04, EK_05	Egzamin ustny/pisemny z wiedzy będącej przedmiotem wykładu i wiedzy w podręcznikach bibliografii podstawowej.	Wykład

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

Na ocenę 2	Na ocenę 3	Na ocenę 4	Na ocenę 5
Student/-ka nie identyfikuje znaku językowego w systemie znaków	Student/-ka wymienia typologię znaków z uwzględnieniem miejsca znaku językowego wśród innych znaków oraz wymienia przynajmniej cztery funkcje języka.	Student/-ka wymienia typologię znaków z uwzględnieniem miejsca znaku językowego wśród innych znaków oraz potrafi podać przykłady dla wszystkich typów znaku dostępne w literaturze przedmiotu oraz podawane na wykładzie. Student/-ka podaje sześć funkcji języka.	Student/-ka wymienia typologię znaków z uwzględnieniem miejsca znaku językowego wśród innych znaków oraz potrafi podać samodzielnie wyodrębnione przykłady dla wszystkich typów znaku. Rozumowo wymienia wszystkie znane funkcje języka.
Student/-ka nie wylicza poznanych na wykładzie funkcji języka i wypowiedzi.	Student/-ka wylicza ze zrozumieniem poznane na wykładzie przynajmniej dwie funkcje języka i wypowiedzi	Student/-ka wylicza ze zrozumieniem poznane na wykładzie przynajmniej trzy funkcje języka i wypowiedzi	Student/-ka wylicza ze zrozumieniem wszystkie poznane na wykładzie funkcje języka i wypowiedzi

Student/-ka nie wymienia współcześnie istniejących kierunków badań językoznawczych i specyficznych dlań metodologii	Student/-ka nazywa istniejące kierunki badań językoznawczych	Student/-ka opisuje istniejące kierunki badań językoznawczych	Student/-ka opisuje kierunki badań językoznawczych i specyficzne dlań metodologie
Student/-ka nie wprowadza wniosków o systemie językowym na podstawie oglądu szczegółowej jego realizacji	Student/-ka potrafi syntezyzować wnioski o systemie języka dzięki oglądowi tekstu (realizacji), dzięki czemu analizuje jeden wybrany podsystem.	Student/-ka potrafi syntezyzować wnioski o systemie języka dzięki oglądowi tekstu (realizacji), dzięki czemu analizuje dwa podsystemy.	Student/-ka potrafi syntezyzować wnioski o systemie języka dzięki oglądowi tekstu (realizacji), dzięki czemu analizuje podsystemy: morfologiczny, składniowy, leksykalny.
Student/-ka nie docenia znaczenia roli języka w życiu społeczeństwa	Student/-ka minimalizuje znaczenie roli języka w życiu społeczeństwa	Student/-ka w podstawowym stopniu docenia znaczenie roli języka w życiu społeczeństwa	Student/-ka w pełni docenia znaczenie roli języka w życiu społeczeństwa

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzinna zrealizowanie aktywności
Godziny z harmonogramu studiów	30
Inne z udziałem nauczyciela akademickiego (udział w konsultacjach, egzaminie)	5
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta (przygotowanie do zajęć, lektura treści przesłanych jako materiał dydaktyczny do wykładu, przygotowanie do egzaminu, egzamin)	40
SUMA GODZIN	75
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	3

* Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	Nie dotyczy
zasady i formy odbywania praktyk	Nie dotyczy

7. LITERATURA

Literatura podstawowa: Grzegorzczkowska R., Wstęp do językoznawstwa, Warszawa 2007; Lachur Cz., Zarys językoznawstwa ogólnego, Opole 2004; Łuczniński E., Maćkiewicz J., Językoznawstwo ogólne. Wybrane zagadnienia, Gdańsk 2007;
Literatura uzupełniająca: Grabias S., Język w zachowaniach społecznych, Lublin 1997

Kochmańska W., 2017, *Obraz dziecka w powieści Doroty Terakowskiej Poczwarda*, [w:] *Współczesny i dawny obraz dziecka w języku*, red. L. Mariak, J. Rychter, Szczecin, s.72–86

Kochmańska Wioletta, 2020, *Obraz prawdy w przysłowia*ch, [w:] *Język nasz ojczysty. Prawda – dobro – piękno*, red. B. Taras, W. Kochmańska, M. Krauz, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, s. 77–88

Kochmańska Wioletta, 2019, *Czas dziki zwawiec – analiza semantyczna wybranych czasowników ruchu w przysłowia*ch o czasie, „Słowo. Studia Językoznawcze”, nr 10, s. 80–93

Milewski T., *Językoznawstwo*, Warszawa 1970.

Nęcki Z., *Komunikowanie interpersonalne*, Kraków 1992

Ożóg K., *Polszczyzna przełomu XX i XXI wieku. Wybrane zagadnienia*, Rzeszów 2004

Bartmiński J. *Język w kontekście kultury*, [w:] *Współczesny język polski*, red. J. Bartmiński, Lublin 2001, s. 13 – 22;

Bajerowa I., *Język ogólnopolski XX wieku*, [w:] *Współczesny język polski*, red. J. Bartmiński, Lublin 2001, s. 23 – 48;

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej